השונות בראי הספרות

כיתה ו'

תלמידות משתפות תלמידות
בביטויי השונות כפי שהם מתבטאים ביצירה ספרותית

מטרות

- התנסות בשיתוף חברות בכיתה ביצירה ספרותית המבטאת שונות ובמסרים הנגזרים ממנה.
- התנסות בהפעלת חברות בכיתה סביב השונות בעקבות יצירה ספרותית.
- בחינת משמעותם היישומית של מסרים בנושא השונות בחיי היום-יום לחברת הבנות בכיתה.

מודל ההפעלה

תלמידות משתפות תלמידות בביטויים של השונות כפי שהם משתקפים ביצירה ספרותית, ובוחנות את המסרים לחיי היום-יום בחברת התלמידות בכיתה.

המהלך המקדים המוצע למורה

- בחרי 3-5 תלמידות שתשתפנה את חברותיהן בביטויים של השונות בעקבות יצירה ספרותית.
- ודאי שהתלמידות מכירות את ביטוייה האפשריים של השונות העשויים להשתקף ביצירה הספרותית, כמו: שונות במראה, בקשיים, בארץ המוצא, בתחביב, במנהגים, בכישרונות, באורח החיים ועוד.
- שוחחי עם התלמידות על יצירות ספרותיות שניתן לזהות בהן קשרים לנושא השונות, כמו שיר, סיפור, משל, ועוד.

תוכלי להפנותן להיעזר ברשימת היצירות המופיעה בסוף המערך או לחילופין להציע להן להציג יצירה ספרותית אחרת.

- חלקי לתלמידות את דפי התכנון ובדקי עימן:
  - מה נדרש מהן בשלבים השונים המפורטים בכרטיס.
  - מהו לוח הזמנים המומלץ לכל שלב בהצגת היצירה והמסרים ולהפעלת החברות.
  - מהם המשאבים העומדים לרשותן, ומה הם החומרים הדרושים להן לצורך ההצגה.

ביטויי השונות ביצירה ספרותית

תלמידות משתפות תלמידות

דפי תכנון למנחה

שלב א' - בחינת הביטויים לשונות ביצירה הספרותית

- בחרנה יצירה ספרותית (שיר, סיפור, משל, אחר) שיש בה התייחסות לנושא השונות או השונה בחברה.
- קראנה את היצירה וחשובנה:
  - מי הוא השונה ביצירה? במה הוא שונה?
  - מה מרגיש השונה? מדוע?
  - עם אלו קשיים מתמודד השונה? כיצד הוא מתמודד עימם?
  - מהו יחס הסביבה אל השונה?
- זהינה את המסרים הטמונים ביצירה הקשורים לשונות, ונסחנה אותם בקצרה.

שלב ב' - היערכות לשיתוף החברות בכיתה

- תכננה כיצד להציג את היצירה ואת המסרים בפני חברותיכן בכיתה.

על מנת להתכונן להצגת התוכן והמסרים בצורה מיטבית, ניתן להיעזר בכרטיסיות דיבור בציבור המופיעות בעזרים למורה: כללים לדוברת, תיק במה.

באפשרותכן:

- להמחיז את היצירה בשלמותה או בחלקה. זכורנה לשלב בהמחזה את המסרים.
- להקריא בקול את היצירה בשלמותה או בחלקה. זכורנה להתייחס גם למסרים.
- להקריא שיר (או לשיר אותו) מפרי עטכן העוסק ביצירה ובמסרים.
- להציג את השונה באמצעות יצירה, איור, בובת אצבע, וכד'...
- להציג קומיקס שהכנתן ולשלב בו דו-שיח בין הדמויות לבין הדמות השונה, זכורנה לשלב בקומיקס את המסרים.
- להקריא מכתב שתכתובנה לשונה או לסביבתו. הקפדנה לשלב את המסרים במכתב.
- להדגים ריאיון או מפגש דמיוני עם השונה ביצירה. הקפדנה לשלב את המסרים.
- בדוקנה לאילו חומרים אתן זקוקות לצורך הצגת היצירה והמסרים בפני חברותיכן בכיתה.

ביטויי השונות ביצירה ספרותית

תלמידות משתפות תלמידות

שלב ג' - היערכות להפעלת החברות בכיתה

- תכננה כיצד תפעלנה את חברותיכן בצורה חווייתית.

רעיונות להפעלות:

- עריכת חידון בנושא השונות ביצירה ובכלל.
- כתיבת פתגמים המתקשרים לשונות ואיורם.
- הרכבת פאזל של המסר.
- הכנת יצירה: ציור, הֶדְבֵּק (קולאז'), קיפולי נייר.
- הכנת מתנה לדמות השונה ביצירה.
- השלמת תשבץ, איתור מילים בתפזורת.
- בדוקנה לאילו חומרים אתן זקוקות לצורך הפעלת חברותיכן.

שלב ד' - היערכות ליישום המסרים מהלכה למעשה

- חשובנה כיצד ניתן ליישם את המסרים בחברת הבנות בכיתתכן, והתכוננה לספר או לשוחח על כך עם חברותיכן.
- כתובנה את המסרים שברצונכן להציג בפני חברותיכן על גבי רצועת בריסטול שתיתלה בכיתה.

שלב ה' - היערכות לבקשת משוב מהחברות

- חשובנה אם ברצונכן לקבל משוב מחברותיכן על השיתוף במסרים בעקבות היצירה ועל ההפעלה.
- חשובנה על מה תרצנה לקבל משוב (על התוכן, על אופן הצגת הדברים, על אופן השימוש בעזרים).

תוכלנה להיעזר בכרטיסים לנתינת משוב המופיעים בעזרים למורה.

שלב ו' - רגע לפני... עוצרים ובודקים

זכורנה לרשותכן 45 דקות בסך הכל.

החלטנה כמה זמן תקדשנה לכל אחד מהשלבים הבאים:

א. שיתוף בעקבות היצירה

ב. הפעלה

ג. שיח על המסרים

רשימת יצירות העוסקות בנושא השונות

שם הסיפור	שם המחבר/ת	שם ההוצאה / עמ'
בוקי חוזר הביתה / ילדותינו ג'	ר.שזורי	עמ' 89-92
האגוז	שרה קיסנר	מייזליק
הילד מחורשת האורנים	ל. פריד	ספרי המרכז
הילדה הכי חמודה / שוקו חם	עדנה מנת	פלדהיים
המסע אל הבית הוורוד	פנינה הרצוג	פלדהיים
זר לא יבין / זרקור תשס"ח	רבקה פוריס	זרקור
ילדה אחת עם שתי גומות	תמר סולובייצ'יק	רובינשטיין
כבוד / ילדותינו לכיתה ו'	לאה פריד	ישורון
כבר לא חלום / אצלנו בחצר	שרי וולך	מייזליק
כובע לבן / אצלנו בחצר	שרי וולך	מייזליק
לא הכל כשורה / מזג עביר	ע. בר כוכבא	יפה נוף
(לא) לקפוץ בחבל / אוהבים אותך ילד	שרי וולך	מייזליק
מבחן בשולחן שבת / אוהבים אותך ילד	שרי וולך	מייזליק
מה אני מבקש מכם / המודיע הצעיר	כרך כ"ג ניסן תש"ס	עמ' 5
מותק של ילדה	דבורי רנד	סלה
נו, נתי	א.לפידות	יפה נוף
נקודת חן / משפחה לילדים	אתי ניסבוים	גיליון 813
סנדלים חומים / המודיע הצעיר	גיליון כ"ו, חשוון ס"א	עמ' 8
סבתא שמחה ועץ הקינמון	יפה גנז	פלדהיים
עץ של כל מיני תפוזים / שוקו חם	עדנה מנת	פלדהיים
צימוקים / אוהבים אותך ילד	שרי וולך	מייזליק
צירה ועוד ניקודים... / אוהבים אותך ילד	שרי וולך	מייזליק
רביעיה בכוורת	חיה ישראלי	אור החיים
רגישות / גלגל חוזר בעולם	לאה פריד	דני ספרים
שוויון / כחיצים ביד גיבור	לאה פריד	דני ספרים
שועל בלול תרנגולים / מרווה לצמא	גיליון ר"ה תשע"ב	עמ' 63
שמחת התורה / אצלנו בחצר	שרי וולך	מייזליק
תלמידה חדשה / שלושה פרפרים	יפה גנז	הוצאת המורה

מפתח הל"ב
החינוך לחיים בחברה
מפתח הל"ב - תוכנית חברתית-ערכית לשעת חינוך לבתי-הספר היסודיים לבנות

כללים לדוברת	כללים למאזינה
עמדי זקוף ושדרי ביטחון	הפני את גופך לכיוון הדוברת
דברי בקול רם ובבהירות ובטון דיבור נעים	הימנעי מעיסוק בדברים אחרים
שמרי על קשר עין	שמרי על קשר עין
שתפי במסר אישי מרכזי וברור	היי קשובה
השתמשי לפי הצורך בעזרים לחיזוק המסר	תני לדוברת משוב ענייני

יש לגזור את הסימניה לפי הקווים המקווקווים ולקפל אותה באמצע, לאחר מכן יש להדביק אותה גב אל גב, ליצירת סימניה דו-צידית.

דיבור בציבור

נותנים משוב ענייני ומקדם

צורת הגשת הדברים

צורת הדיבור:

- "דיברת באופן ברור".
- "דיברת באופן רציף".
- "דיברת בביטחון".
- "דיברת בטון נעים".
- "דיברת בקול וניתן היה לשמוע היטב".
- קצב הדיבור שלך היה מתאים".

עמידה בפני קהל:

- "יצרת קשר עין עם המאזינות".
- "העמידה שלך היתה יציבה ושידרה ביטחון".
- "נעזרת בתנועות ידיים שעזרו להבין את המסר".

ניצול מיטבי של הזמן והעזרים

- "אמצעי ההמחשה שהבאת תרמו להבנת המסר".
- "השתמשת בעזרים בצורה מתאימה".
- "עמדת במסגרת הזמן שהוקצב ".
- "חילקת את הזמן בין חלקי ההצגה בצורה מתאימה"

דיבור בציבור

נותנים משוב ענייני ומקדם

תוכן הדברים

הנושא:

- "ביצירה שבחרת היה מסר חשוב...".
- "היצירה שבחרת היתה מרתקת כי...".
- "היצירה שבחרת היתה מסקרנת כי...".

העברת המסר:

- "היית ממוקדת בעניין".
- "השפה בה השתמשת הייתה עשירה".
- "לא הרבית בפרטים ודוגמאות".
- " באופן ההצגה שלך לא היו חזרות על מילים/ משפטים/ רעיונות".
- "המסר שרצית להעביר היה ברור".
- "הצגת את הדברים בצורה מעניינת".

בעקבות הדברים:

- "במהלך הצגת הדברים הרגשתי..."
- "הדברים שלך גרמו לי לרצות..."
- "הדברים שלך ריגשו אותי כי..."
- "בעקבות הדברים שלך חשבתי..."

יש לגזור את הסימניה לפי הקווים המקווקווים ולקפל אותה באמצע,
לאחר מכן יש להדביק אותה גב אל גב, ליצירת סימניה דו-צידית.